

DOORGEEFSCHAAK EN ANDERE VORMEN VAN ONTUCHT

Kunnen we Gerhard Eggink, onze wedstrijdleader intern, betichten van het aanzetten tot het bedrijven van ontucht? Deze interessante gedachte werd op de avond van het doorgeefschaken te berde gebracht door Frits Hoorweg. Wat was het geval. Schaakgrootmeester Donner ontving eens van ene Dobbelaar, een in dit verband niet ontoepasselijke naam, een brief waarin Donner uitgenodigd werd voor een wedstrijd doorgeefschak. Het antwoord van Donner was ondubbelzinnig. In een open brief aan de schaakbond stelde hij voor Dobbelaar te royeren vanwege het aanzetten tot ontucht. Ik moet bekennen dat ik in eerste instantie wel wat zag in Donners visie. Dat kwam met name omdat Henk Noordhoek en Frank de Hoog met ruime voorsprong het doorgeefschak wonnen. Hun winst hoeft niemand te verbazen. Noordhoek is iemand die aange-toond heeft dat hij tijdens een schaakpartij een witveldige loper in een zwartvel-dige kan veranderen. Een eigenschap die vooral bij het doorgeefschak van pas blijkt te komen. De Hoog, onze snelschaakkampioen, is een man die onder hoog-spanning koel blijft, hetgeen bij het doorgeefschaken essentieel is. Bedenk verder dat een intèger persoon als onze voorzitter Breuker kansloos laatste werd en de cirkel is rond. Doorgeefschak is al met al een hoogst bedenkelijke vorm van schaken en de aanzetters hiertoe bevelen wij de strenge tucht aan.

Misschien juist vanwege al deze bedenkelijke aspecten bezorgde het doorgeefschaken de deelnemers een plezierige avond. Een avond die zeker voor herhaling vatbaar is. Vooral ook om het vervolg te kunnen zien van het veelbe-lovende optreden van Ronald en Esther Perluka. De eerste versloeg tijdens de voorronde onder meer uw verslaggever en de laatste won in haar finalepartij fraai van de clubkampioen Bernard Bannink. Ik acht hen als enigen in staat om te zijner tijd Noordhoek en de Hoog te verslaan. Voor de overigen geldt dat zij, niet jong genoeg, te weinig fantasierijk, niet doortastend genoeg, niet slecht genoeg, of iets anders niet zijn om ook maar een kleine kans te hebben om dit kampioenschap te winnen.

Het avondje doorgeefschak toonde aan dat de toekomst van het schaken florissant is. Zoals bekend lijkt het moment dat het computerschak, een andere vorm van ontucht, het menselijke schak verslaat niet veraf meer. Een teken aan de wand is dat het iets eenvoudiger damspel de remisedood al vrijwel gestorven is. Het is eigenlijk een wonder dat het gewone schaakspel met zijn vierenzestig velden, zijn tweeeëndertig stukken en zijn eenvoudige spelregels nog steeds springlevend is. Als de computer er binnenkort dan toch in slaagt het schaakspel te kraken stel ik voor dat we verder gaan met het doorgeefschak-spel. Dat spel heeft vele pluspunten. Schaken met zijn vieren is zo wie zo geanimeerder, vooral ook omdat men tijdens het spel rustig met elkaar van gedachten kan wisselen over de te volgen strategie. Geruststellend is ook dat computers ons nooit meer kunnen bedreigen. Een doorgeefschakpartij valt immers niet of nauwelijks te analyseren. Dan is het moment daar dat wij schakers eindelijk weer gewoon kunnen doen wat we altijd al deden zonder dat we de schijn nog op moeten houden dat we echt weten wat we aan het doen zijn.

Hans Meijer.

DOCTOR DOCEERT:

XX. Schaken in de KNSB (II).

Drie jaar geleden schreef Oom een artikel over het schaken in de KNSB. In dat artikel werd beschreven waaruit het verschil bestond tussen het schaken in de onderbond en in Het Schaak-Walhallia. In dat stuk werd duidelijk gemaakt (hoop ik) wat de 'meerwaarde' is van het KNSB-schaak en waarom het voor Promotie uiterst plezierig was een team te bezitten op dat niveau. Vanwaar nu dit tweede stuk over KNSB-schaak?

De ontwikkelingen binnen onze vereniging geven aanleiding tot een tweede versie, die anders georiënteerd is. De ontwikkelingen waar ik op doel zullen U duidelijk zijn, maar laat ik ze voor de volledigheid nog even noemen.

Wij van het Eerste, Wij Illusteren, hebben er plotseling een achttal collega's bijgekregen. Nou ja, collega's..... Zoals Roberto Cifuentes een collega is van Viktor Kortsjnoj, zo zijn die acht uit het Tweede, collega's van Ons, Illusteren.

Natuurlijk zijn die uit het Tweede nu ook KNSB-spelers -voor zover zij hun positie in hun team handhaven-, maar zij zijn Groen. Groen als gras, onwetend nog van de geneugten van de echte grote mensen-wereld gelijk een kleuter.

Voor hen is het ongetwijfeld nuttig wat tips te vernemen uit de wereld die KNSB heet. Oom nu is bij uitstek de geschikte persoon om die tips te verstrekken. Hij is arrogant. Hij heeft een grote bek. Hij staat er in de sadistische (spreek uit: zadistische) scene (spreek uit: sien) om bekend luidkeels rond te dartelen met zweepjes. Kortom, Oom is de aangewezen figuur om op strenge toon te vertellen hoe het er daarboven uit ziet.

Dit stuk is verplichte lectuur voor degenen die in het Tweede zitting zullen nemen, alsmede voor degenen die in het Derde komen. Immers, de laatsten hoeven nog maar twee keer te promoveren om ook Genot, Geluk, Wellust en Wreedheid te mogen ervaren in de wereld die KNSB heet.

En bovendien.....wie moeten er invallen als Oom weer eens gedonder krijgt met die pokkerug van hem? Of wanneer Neef Noordhoek -tegen z'n gewoonte in- eens een stickie gerookt heeft? Of wanneer Blaag Bannink met geweld gedwongen wordt aan een bridge-toernooi mee te doen? Voelen jullie hem, mannen van het Derde, voelen jullie hem?

De rest van onze club mag trouwens ook lezen wat hier geschreven wordt. Want er kan niet eerbiedig genoeg met Ons, Illusteren, omgegaan worden!

In de KNSB wordt gespeeld om de punten. Om het resultaat. En ook alleen daar om! De speler die wint verblijdt zijn team met punten, met overlevingskansen als het ware, en zichzelf met ratingpunten, met eer als het ware. Winnen is de boodschap! Mochten de partijen die jullie in de KNSB spelen het aanzien ook nog waard zijn, dan is dat mooi meegenomen, maar beslist niet essentieel. Trouwens, de kans daarop is maar klein.

Geschockeed? Jammer, maar zo is het leven in de KNSB. Kijk, ik zal dat even nauwkeurig uitleggen. Wij van de KNSB leggen heel andere maatstaven aan dan jullie tot nu toe voor jezelf gewend

waren. Al die speculatieve offers bijvoorbeeld, waar jullie in jullie onderbondstijd zo'n succes mee hadden sorteren in de KNSB geen enkel effect. Het materiaal wordt in dank aanvaard en wanneer jullie twee zetten later ontdekken dat jullie voor de zo pas geofferde kwaliteit geen schijn van tegenkans bezitten is het in principe te laat. Niks mooie partij! De uitdrukking 'speculatief offer' is in de KNSB een eufemisme voor ondermaats geknoei. Wij van het Eerste hebben jullie minzaam toegeknikt als we jullie hopeloze offers mochten aanschouwen. Wij hebben meest gezwegen, zoals een Vader zwijgt die het gebrabbel van zijn spruit aanhoort. Maar dat is nu afgelopen. Nu zeggen Wij van het Eerste waar het op staat. Wij zijn kritisch, ook naar ons zelf toe. Als Oom hoort hoe zijn teamgenoten aan het eind van een KNSB-middag over hun partijen spreken dan hoort hij de ontevredenheid, het gejammer over gemiste kansen, het schokschouderend toegeven dat Het Plan in hogere zin niet juist was, maar dat de tegenpartij een ragfijne tussenzet gemist heeft. Hij hoort vernietigende zelfkritiek. Van de twee-en-zeventig partijen uit een KNSB-seizoen zijn er hooguit tien voor Ons te pruimen. In jullie onderbondstijd zouden jullie minstens zestig procent van wat Wij produceren als mooi waarderen. Maar Wij, Wij kijken anders. Wij zijn gelijk de Flagellanten die ooit door Middeleeuwse dorpen trokken, zichzelf tot bloedens toe op de rug slaande met zweepen en roepende "Wee de Toorn van Caissa! Wee, o Wee!".

Kortom, pak de punten en weest dankbaar wanneer Caissa jullie af en toe een mooie partij schenkt!

Maar dan is er nog iets. Pak de punten, maar wees op tegenstand voorbereid. Wij van de KNSB gaan niet onmiddellijk liggen als de zaken niet lopen zoals verwacht. Wij vechten met onze handen en onze voeten, met onze tanden en onze nagels. Met onze Ziel en Zaligheid. Emoties gieren door onze kelen, maar Wij laten niets blijken. De godinnen Schrik en Vrees teisteren onze harten, maar Wij vermannen ons (zie verderop). Denken jullie dit niet aan te kunnen? Stel dan jullie plaatsen in het team beschikbaar, want gijlieden hebt geen kans.

Laat het bovenstaande tot jullie doordringen, jullie Groenen! Begrijpt wat dit betekent. Ziet de metamorfose die jullie hebt te ondergaan!

Dan is er nog iets. Oom mag verwachten dat ieder van jullie een openingsrepertoire bezit. Dat wil dus zeggen dat jullie een aantal openingsvarianten kennen, tesamen met alle mogelijke overgangen naar andere varianten. Dat wil dus zeggen dat jullie weten hoe onaangename varianten te vermijden en hoe die naar mogelijkheid op te dringen aan de tegenstander. Dat wil dus zeggen dat jullie het wezen van die openingsvarianten begrijpen en dus ook weten wat voor type spel er op het bord kan komen. Jullie spelen partijen en niet alleen maar openingen! Jullie weten en begrijpen waar jullie het zoeken moeten in die wirwar van pionnen, lopers, paarden, torens, dames en koningen op de vier-en-zestig velden.

Als jullie de noodzaak van dit alles niet inzien, blijf dan in de onderwereld en stelt jelui plaatsen beschikbaar.

En dan zijn we er nog niet. Jullie zullen ongetwijfeld gaan merken dat jullie opponenten het lang volhouden en dat jullie

verantwoordelijke beslissingen zullen moeten nemen. Er doet zich de mogelijkheid voor dat jullie beslissingen moeten nemen ten aan zien van het al dan niet overgaan naar een eindspel.

Kan ik met een pion meer hier beter in een eindspel met gelijke lopers op winst spelen of moet ik absoluut in een middenspel blijven? Of biedt een mogelijk eindspel van P tegen L hier soms betere winstkansen?

Is dat toreneindspel met een minus-boertje voor mij in remise-zin beter of word ik dan soepeltjes en onverbiddelijk gegrepen? Die beslissingen zullen jullie moeten nemen op tamelijk objectieve gronden. Argumenten als 'bah, een eindspel, daar begin ik niet aan' of 'tja, van het eindspel weet ik niets' zijn geen argumenten. Het eindspel kan de enige redding zijn of misschien juist de enige manier om in rechte lijn te winnen. En het gaat tenslotte om de punten, weet je nog? Als jullie niets weten van de diverse eindspelen horen jullie in de zompige krochten van de onderbond. En als jullie denken dat een schaakpartij alleen uit opening en middenspel bestaat, ga terug naar de plek waar schaken een lolletje is.

Eenmaal in onze historie heeft iemand die thans verbannen is van onze club deel uitgemaakt van ons Eerste, zonder dat hij een grondige kennis van het eindspel bezat. Tijdens een wedstrijd te Capelle geraakte hij in een toreneindspel. In de wandelgangen fluisterde hij Oom toe: 'Ik weet niets van toreneindspelen. Waar moet ik met m'n toren heen?' Oom voelde z'n darmen verkoelen en ging onmiddellijk naar het toilet. Hij leegde zich, zuiver en alleen uit plaatsvervangende schaamte. Sindsdien worden er in het geheim eindspel-examens afgenomen aan hen die kandidaat staan voor een plaatsje in de KNSB, overigens zonder dat zij dat zelf in de smiezen hebben. Wie zakt blijft in de Hel, waar men voor z'n lol schaakt.

Oom begrijpt heel wel dat sommigen van jullie thans met bleke bekkies, met klapperende kaken, met strakke smoeltjes zitten te lezen. Oom heeft zoals altijd geen medelijden. Oom is van de KNSB.

Laten we nu eens aannemen dat jullie uitverkoren worden om het eens een jaartje te proberen in de derde klasse. Jullie zijn stiekem gewogen en waarschijnlijk te licht bevonden, maar tsja, er zitten sowieso maar tien echte Lichten op onze club....

Aan wat voor praktische zaken moet er gedacht worden alvorens aan een wedstrijd begonnen wordt?

Wie de avond voor een speeldag urenlang achter de schaakboeken zit is vermoedelijk verkeerd bezig. Als voorbereiding nodig is moet dat eerder gebeuren. Tegen het einde van de week, wanneer de glorieuze KNSB-zaterdag nakende is, moet er uitgerust worden. De kinderen worden achter het behang geplakt als ze lastig zijn, een veeleisende partner wordt even uitgeleend aan de buurman en de hond mag zijn eigen faecalien opeten als hij z'n bek niet dichthoudt. Ziezo, de voorwaarden zijn thans in orde.

Op vrijdagavond mag naar de video gekeken worden, maar alleen naar 'Bambi, het hertenjong'. Zweet- en Pomppilms zijn verboden. Die zaterdagochtend wordt kwiek een bad genomen. De haren mogen gewassen worden, de teennagels geknipt, alhoewel dit niet als dwingende eis wordt voorgeschreven. Bij het ontbijt proppe men zich niet vol. Koffie en fruit zijn aan te raden en sommigen vinden er baat bij het nicotine-gehalte op peil te brengen via

een sjieke sigaar. Dan echter moet in de keuken nog wat gebeuren. Een KNSB-middag duurt zes(!) uur. Het is mogelijk dat jullie om drie of vier uur trek krijgen. Wie schaakt verbruikt energie -althans in de KNSB- en hongergevoelens halverwege de partij zijn niet wenselijk. Jullie maken dus wat boterhammetjes klaar of jullie selecteren wat vers fruit of een paar repen chocola voor tijdens de partij. Oom zelf neemt altoos enige blokjes druivesuiker mee.

Wie tijdens een partij te weinig eet en drinkt kan misselijk worden, hoofdpijn krijgen en zelfs hallucineren. Dat laatste is heel gevaarlijk en heeft heel wat punten doen verliezen. Bijna iedere schaker weet dat.

Essentie is dus dat gijlieden de fouragering niet lichtvaardig opneemt. Tot zover de onmiddellijke voorbereiding.

Oom schreef reeds dat het achter de schaakboeken zitten op vrijdagavond of zelfs op zaterdag onverstandig is. Trouwens, de voorbereiding moet het karakter hebben van 'bijvijlen'. Als jullie een gans en al nieuwe opening op jullie repertoire willen zetten is een KNSB-middag *niet* het geeigende moment om een en ander uit te proberen. Eerst moeten jullie de boeken bestuderen, alsmede praktische partijen van grote (KNSB-)schakers.

Vervolgens oefenen jullie in trainingspartijen of eventueel in de interne competitie. Pas wanneer jullie het speltype dat uit de nieuwe opening(svariant) volgt onder de knie hebben mag overgegaan worden tot het spelen ervan in de KNSB. Voor jullie dus zover zijn dat een nieuwe opening echt deel uitmaakt van jullie schaak-arsenaal zijn jullie al gauw enige maanden verder. Ja, jullie hebben het heel goed gelezen: *maanden*. Oom meent dit bloedserieus. Op grond van wat eerder in dit stuk werd geschreven over openingsspel is dit duidelijk. Wie een nieuwe opening wil leren zal eerst regelmatig op zijn achterste belanden. Dat moet dus *niet* gebeuren tijdens een KNSB-wedstrijd. Oom schrijft dit met zoveel nadruk omdat hij sterk vermoedt dat sommige amateurs onder jullie deze fout heel gemakkelijk kunnen maken!

Tot zover de voorbereiding op een slopende KNSB-middag.

Tijdens de KNSB-uren zelf, tijdens de slachtpartij als het ware, zijn er ook enkele zaken buiten het schaakbord waar jullie wel en terdege op moeten letten.

Kijk eens naar dat hondsvot tegenover je. Maakt hij een ontspannen indruk? Te misschien? Of is hij wellicht bloednerveus en loopt het zweet hem tappelings langs de kaken? Heeft hij trillende vingers wanneer hij zijn tigste sigaret (bah!) aansteekt? Kun je misschien raden wat hij van zijn eigen stelling vindt? Allemaal leuke informatie waar je soep van kunt koken. Kijkt hij met fletse ogen en biedt hij met gebroken stem remise aan.... een driewerf neen is jullie antwoord! Gedraagt hij zich zelfverzekerd en verzet hij kwiek zijn stukken.... jullie weten dat oplettendheid zeer geboden is! Kijkt hij als een schlemiel -zoals Neef Noordhoek dat zo onnavolgbaar kan doen- houdt hem dan in de gaten!

Omgekeerd zou het prettig zijn als jullie stoicijns zouden kunnen blijven. Zieden en koken dienen voor de opponent zo veel mogelijk verborgen te blijven. Machtige Meijer, Brute Broekman, Hondse de Hoog en Hardhandige Hoorweg zijn hier ware meesters in. Leert van hen, jullie Groenen!

Optimisme is geen verkeerde zaak. Ziet het stralende optimisme van Blaag Bannink als hij wippend met zijn voeten tijdens een KNSB-partij op een stoel gevouwen zit! Maar dat optimisme moet natuurlijk wel een enigszins objectieve basis hebben.....

Weest listig en despereert niet! Neemt een voorbeeld aan Koene Kuijpers wanneer hij zich weer eens in de nesten gewerkt heeft. Hij komt er vaak nog uit ook, uit die nesten.

Sommige spelers zijn van nature minder begiftigd met rust en kalmte, maar zij hebben andere kwaliteiten. Oom zal niet beweren dat Neef Noordhoek een erg rustige indruk maakt wanneer hij schaakt, maar hij is gedecideerd. Gedecideerd blijft hij, ook wanneer de schaakgodin zich af en toe tegen hem blijkt te hebben gekeerd. Dat verwacht mogelijk de tegenstander!

Ook van Oom kunnen jullie heel veel leren. Let op hoe ragfijn hij zijn sigaren inzet in de strijd!

A propos, het hinderen van de tegenstander op het schaakbord is verplicht, buiten het bord is het alleen verboden als het te opzichtig/te bruut is. Niets is zo hinderlijk voor de tegenstander als het laten blijken dat je over een goed werkend neusslijmvlies beschikt, maar niet over een zakdoek. Oom moet de wedstrijdleader nog tegenkomen die daar wat van durft te zeggen. Ik bedoel maar.

Omgekeerd zullen jullie je moeten wapenen tegen dit soort verschijnselen, bijvoorbeeld door jezelf heel bewust tot rust en kalmte te manen. Soms is dat nodig.

Oom herinnert zich levendig dat hij, niet zo gruwelijk lang geleden, tegen een speler moest aantreden die kennelijk zwaar ziek was, zijn zakdoek in de trein had laten liggen en was vergeten hoe je ook alweer je hand voor je mond houdt. Tot drie keer toe moest Oom z'n sigaar aansteken, telkens nadat een stevige en vooral vochtige bries hem bijkans dit genotsartikel uit z'n mond had geblazen. Ook bleek er die avond tijdelijk een methaanfabriek in de buurt gestationeerd te zijn. Nodeloos te zeggen dat Oom zich als een man gedragen heeft. Maar de partij heeft hij mooi wel verloren.

Zo, ik hoop dat jullie nu ook begrepen hebben dat er tijdens een middagje KNSB een flinke dosis psychologie om de hoek komt kijken. In speciale fasen van de schaakstrijd spelen specifieke psychologische problemen een rol. Oom heeft al eerder uitgebreid over de tijdnood geschreven en ook dat stuk behoort tot de verplichte lectuur. Maar er is meer.

Een van de schockerendste verschijnselen die zich op het schaakbord kunnen voordoen is de (al dan niet aangename) verrassing. Stel je voor. De hele partij heb je redelijk tot goed gestaan en plotseling doet je tegenstander een zet die je voor geen meter hebt zien aankomen. Je staat (of liever: zit) perplex. Het is mogelijk dat je zo erg schrikt dat je niet meer goed kunt nadenken, je doet van de weeromstuit een grafzet en je partij is naar de maan. De enige remedie was hier geweest om jezelf bewust te zijn dat je schrikt. Neem rustig de tijd om je hart weer in een normaal ritme te krijgen en ga door met ademen. Baal desnoods eerst even hardgrondig (zonder dat je tegenstander dit merkt!), maar concentreer je dan vol op de onverwachte situatie. Goed, je hebt de zet niet gezien, maar is dat erg? Verandert deze zet het stellingsoordeel? Misschien kan de zet heel goed opgevangen worden en is er niets ernstigs aan de hand. Maar misschien sta je nu ineens niet goed meer en kun

je niet meer voor de winst gaan. Dat is nu juist hetgene wat je je moet realiseren. Je baalt, het wordt klam tussen je billen. Doet er allemaal niet toe. Je moet je nu alleen realiseren dat je een andere koers moet gaan. Mogelijk zit er nog een remise in en het zou eeuwig zonde zijn als je die dan nog liet lopen. Het omgekeerde komt natuurlijk ook voor. Je tegenstander heeft langzaam maar zeker een zwaar superieure stelling opgebouwd, je rekent ergens in je achterhoofd al een beetje met een nul en dan....laat die gabber een kwal instaan! En nu moet je je niet laten verwarren. Is dit een val? Was dit de bedoeling? Wanneer je geen reden ziet om de kwal niet te nemen -terwijl je je stelling als moeizaam/verloren had getaxeerd- neem het aan! Wel even goed nadenken natuurlijk, maar als het schijnt te kunnen... doen!

Als je tegenstander remise aanbiedt terwijl jij dacht dat hij veel beter stond, reageer niet meteen. Waarom doet die mafketel dat? Zit er plotseling een voor hem onaangename grap in de stelling? Denk rustig na. Je hebt alle tijd ervoor, want hij kan toch niet meer op z'n aanbod terugkomen. (Alvorens een remise aan te nemen of aan te bieden moet trouwens de teamleider in principe geconsulteerd worden!).

Onderschat de psychologische geladenheid van de zojuist besproken situaties niet, *gij Groenen!* Oom weet uit ervaring dat *plotselinge* opluchting of *plotselinge* schrik tot impulsieve en dus niet goed doordachte handelingen kunnen leiden. (Ik herinner hier trouwens ook nog maar even aan het stukje over het winnen van een 'gewonnen' partij in het vorige clubblad, waarin Oom aan de hand van een schrijnend praktisch voorbeeld bovenstaande kon illustreren.)

Tot slot nog iets anders. Wie in de KNSB speelt heeft meestal een rating. Oom geeft er de voorkeur aan om voor het begin van de partij eventjes te kijken wat voor kanon hij te bestrijden krijgt; hij gluurt even naar de rating van de tegenstander. Niet iedereen vindt dat een even goed idee. Wie bijvoorbeeld snel geïntimideerd raakt kan door de kennis van 's tegenstanders eregetalletje al voortijdig en onnodig darmklachten krijgen. Vooral in het komende seizoen bestaat er gerede kans dat veel van jullie tegenstrevers een hogere rating bezitten, *Groenen!* Aan jullie dus de keus: willen we die rating vooraf weten of niet?!

De vakanties gaan beginnen. Sommigen gaan naar Eemnes-Binnen, anderen naar de Zuidpool of Nigeria. Oom verwacht dat jullie bij (plus dan wel minus) veertig graden ijverig aan de voorbereiding voor het komende seizoen gaan. Op vakantie naar voornoemde oorden mag van Oom dus wel, mits studiemateriaal mee gaat. En met deze vermanende woorden besluit Oom dit stukje, dat als oppep-middel was bedoeld voor hen die het het volgende seizoen helemaal moeten gaan maken in de KNSB!

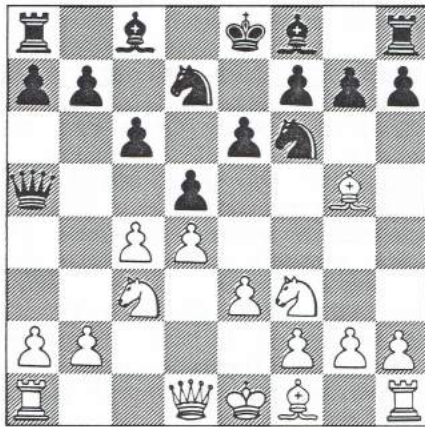
MN

DE GRIEK, BEVERWIJK, EEN DOLLE LOPER, EEN VERJAARDAG

Enige tijd geleden toog ons eerste team naar Beverwijk om de wedstrijd te spelen tegen Weenink. Een sterke ploeg, nog niet zo lang geleden gedegradeerd uit de eerste klasse van de KNSB. Weenink stond op dat moment op een tweede plaats. Promotie was inmiddels kansloos voor de titel. Om onze sterkte te bewijzen wilden we ons toch nog met de strijd om de titel bemoeien, al was het dan maar door te winnen van een titelkandidaat en deze daardoor kansloos te maken. Mijn tegenstander was ene Schoehuis, winnaar van de eerste klasse van het hoogventoernooi en dus gepromoveerd naar de reserve meestergroep, ik was gewaarschuwd.

Schoehuis - Broekman, Beverwijk, 1994

1. d4, Pf6 2. c4, e6 3. Pc3, d5 4. Pf3, c6 5. Lg5, Pd7 6. e3, Da5 (diagram)

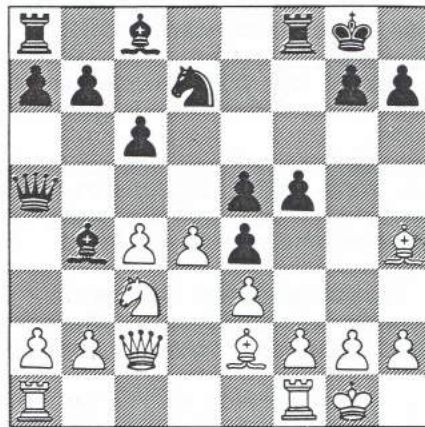

De Cambridge-Springs. Genoemd naar de gelijknamige plaats waar in 1904 een toernooi werd gespeeld. De opening werd veel gespeeld door Pillsbury. Voor spelers die tactisch zijn ingesteld een aanrader. Meestal verras ik de tegenstander ermee en is hij niet voldoende op de hoogte van de theorie. In deze partij gold dat overigens ook voor mij. Het doel van de opening van zwart is druk op c3. Daarnaast is er het tactisch gegeven dat loper g5 in een aantal varianten aangevallen staat en zal moeten terugtrekken. Wit komt daardoor nauwelijks aan zijn eigen spel toe. Zwart bepaalt het scenario met alle voordelen van dien.

7. Pd2 Het gebruikelijke antwoord. De druk op c3 wordt direkt opgeheven en het witte paard dreigt via b3 of c4 op de damevleugel in te grijpen.

7...., Lb4 8. Dc2, Pe4 Hier ga ik de mist in. De theorie beveelt 8...., 0-0 aan. Na de door mij gespeelde zet kan wit in het voordeel komen.

9. Pdx4, dxe4 10. Lh4, 0-0 11. Le2, e5 De standaard zet van deze opening. Via e5 krijgt zwart spel in het centrum en houdt zwart het witte spel onder druk. 12. 0-0, f5? (diagram)

Op deze zet was mijn tegenspel gebaseerd. Het is moeilijk te zien waarom deze zet fout is. Volgens mij vind je het goede antwoord niet achter het bord wanneer je het niet eerder gezien hebt. Ik heb dat diverse malen uitgeprobeerd in vluggertjes en niemand speelde de goede zet van wit. Het vervolg van wit moet zijn: 13. Pxe4, fxe4 14. a3 en zwart kan zijn loper niet redden, bv. 14...., Ld6 15. b4 en 16. c4 waarna wit beter staat.

13. d5 Zwart gaat direkt de fout in. Ik sla natuurlijk niet op d5. Door de ruil op c3 krijgt wit een dubbelpion die hij niet zelf kan oplossen. Ik zal hem daar niet bij helpen.

13...., Lxc3 14. Dxc3, Dxc3, 15. bxc3, Te8! Het is moeilijk het goede plan te vinden. Het zwarte paard moet spelen om de loper van zwart te bevrijden. Veld c5 is het goede veld voor het paard. Wit mag daarom Le2 niet tot zij beschikking hebben. 15...., Tf7 werkt niet ivm 16. dxc6, bxc6 17. c5 met de dreiging Lc4. Ik kan daarna niet goed meer verhinderen dat wit zijn loper op d6 positioneert. Let ook op het gegeven dat de witte loper op e7 de zwakke loper is. Ik moet dat zo houden en proberen mijn paard tegen Lh4 te ruilen. We houden dan beide de lopers van de witte velden over. Doordat de witte pionnen op c4 en d5 op de witte velden staan zal een dergelijk eindspel van de witveldige lopers in mijn voordeel zijn omdat wit continue zijn pionnen op de witte velden zal moeten dekken.

16. f4, exf4 17. Txf4, Pc5 18. T4f1, Ld7 19. Tbl, Tc8 Dreigt na 20....,

cx d5 21. cxd5 pion c3 onder schot te nemen. De zwakte van de dubbel pionnen wordt vervelend voor wit. Hij lost dit probleem op via d5-d6. Het nadeel is toch dat deze pion onhoudbaar is terwijl zwart via b6 en c5 de pionnen op wit zet waardoor de loper aan kracht wint.

20. d6, b6 21. Tb4, Pb7 22. Le7, c5 23. Tb2 23. Ta4 is kansloos. Na 23...., Pa5 komt de toren nooit meer van de a-lijn af.

23...., Pa5 Op weg naar d3 (Pa5-c6-e5-d3) 24. Td2, Pc6 25. Lh4, q6

26. Ld1, Kq7 27. La4, Pe5 Ook het ruilen van de lopers is niet goed voor wit. Het paard dat overblijft is sterker dan de loper. het spel van zwart zal zich daarna sterk over de witte velden afspelen. Zo is pion c4 daarna niet meer te dekken door wit.

28. Lb3, Te6 29. h3, Pd3 30. Lq3, h6 Door de pionnen op de koningsvleugel op te spelen komt zwart uiteindelijk tot f5-f4 waarna pion d6 geen dekking meer heeft en geslagen gaat worden.

31. a4, a5 Een vervelende beslissing. De dreiging a4-a5 mag ik er niet in laten zitten. Wit zou spel kunnen krijgen via de a-lijn. b6-b5 zal nooit een oplossing zijn omdat de witte loper dan vrijkomt. ik neem de zwakke b-pion op de koop toe. De witte pion op a4 is immers even zwak. Verder is de loper van wit nu nog slechter geworden.

32. Tb1, Tc6 33. Ld1, q5 34. Le2, f4 35. Lxd3, fxd3 36. Le2, Tcxd6 37. Td5, Lc6 38. Txd6, Txd6 39. Td1 Inmiddels beide in grote tijdnood. Het alternatief voor zwart was: 39. Txb6, Td2 40. Txc6, Txe2 41. Kf1, Txe3 42. Txc5, Txc3 43. Txa5, Txc4 met enige remisekansen voor wit.

39., Txd1 40. Lxd1, Kf6 41. Kh1, Ld7 42. Kq1, Le6 43. Lb3, q4??????????

In slaap gesust door de overtuiging dat ik ga winnen maak ik hier een standaard fout, eerst moet pion h6 naar h4 gespeeld worden waarna g5-g4 gespeeld kan worden. De partij is dan in enige zetten uit. Nu is winst ineens onduidelijk.

44. h4!, Kq6 45. Kh1, Kh5 46. Kq1, Kxh4 47. Kh1, Kq5 48. La2, Kf5 49. Lb3, Ke5 50. Kq1, h5 Nu blijkt ook waarom ik zelf eerst de h-pion had moeten opspelen. Er is geen doorbraak meer mogelijk op de koningsvleugel. Ik kan straks ook geen h3xg2 spelen omdat ik niet verder kom met de vrije g-pion. Het winplan is als volgt: De witte koning wordt pat gezet op h1 en zwart speelt zijn koning via de damevleugel om.

51. Kh1, b5 Anders is er geen doortocht op deze vleugel mogelijk.

52. axb5, Kd6 53. Kq1, Kc7 54. Kh1, h4 55. Kq1, a4 56. La2, h3 57. Kh1, Kb7

58. Kq1, h2+ 59. Kh1 Zonder dit vastzetten van de koning gaat het niet want wit doet gewoon niets. Het motief van de dolle loper komt nu in het spel. Deze stelling zonder loper van wit met wit aan zet is remise. Pion b5 loopt door. Indien deze geslagen wordt is het pat. Zwart moet nu dus verschrikkelijk oppassen.

59...., Kb8! Na 59...., Kb6 60. Lb3 is het remise. Door de gespeelde zet kan de loper van wit niet spelen en moet pion b5 opgegeven worden.

60. b6, Kb7 61. Lb3, Kxb6 62. La2, Ka5 63. Lb3, a3 64. La2, Lq8 De zettenreeks die nu volgt heeft als doel de loper op het goede veld te krijgen op het moment dat ik de a-pion opoffer. Achter het bord bedacht ik dat dit veld e6 zou moeten zijn.

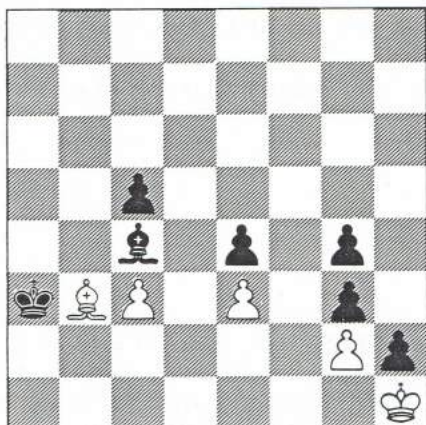
65. Lb3, Lf7 66. La2, Le6 67. Lb3, a2 68. Lxa2, Ka4 69. Lb3+, Ka3 70. Lc2, Lxc4 71. Lb3 Natuurlijk slaat wit niet op e4. Het dolle loper motief zou dan opgeheven zijn doordat pion e3 vrij komt. Ik besloot op dit moment af te breken. Achter het bord kon ik geen winstvoortzetting vinden. Mijn gevoel vertelde echter dat zwart gewonnen staat.

Er ontstond een dispuut over de plaats van uitspelen van de partij. Ik claimde winst en voelde er niet veel voor nog een zaterdag naar Beverwijk af te reizen. Mijn tegenstander zag echter de reis naar Zoetermeer niet zitten.

Nu is het sinds enige tijd gebruikelijk dat het eerste team na de wedstrijd gezamenlijk ergens de maaltijd nuttigt. Wij raakten verzeild bij de griek in de dorpsstraat, die ik overigens van harte kan aanbevelen. Frits Hoorweg had zo'n onhandig zakschaakspelletje bij zich waarbij de stukken bestaan uit platte stukjes plastic die je in een gleufje op het bewuste veld kan vastzetten. Het was een gedonder van jewelste met zeven paar handen op dat kleine bordje. Het winstplan was volgens de heren zeer eenvoudig. Zwart speelt de loper naar f1 en offert op g2 op het moment dat de pionnen c3 en/of e3 door de zwarte koning geslagen kunnen worden. De vrijpionnen van zwart zijn dan niet meer tegen te houden. Dit plan werd dinsdag op de speelavond nogmaals bevestigd door met name dhr Meijer.

Inmiddels had de KNSB besloten dat de partij samen met een partij van Manuel Nepveu op zaterdagmiddag 12 februari uitgespeeld moest worden in

Zoetermeer. De twaalfde februari is mijn verjaardag. Er was een huis vol familieleden gepland die uit heinde en verre zouden komen. Leuk dus. Om enig gevoel te krijgen van de afgebroken stand volgen hier enige varianten. De zet die ik had afgegeven was 71...., Ld3. Deze loper was daar onaantastbaar voor de witte loper daar Lxd3, exd3 de witte e-pion vrij maakt en het pat wordt opgeheven. (diagram)

A) 71...., Ld3 72. Ld5, c4 73. Lxc4, Lxc4 en pat

B) 71...., Ld3 72. Ld5, Kb2 73. c4, Kc3 74. Lxe4, Lxc4 75. Ld5, Lxd5 76. e4, Kb2 Wit haalt een dame op e8. De zet daarna haalt zwart de dame met mat.

C) 71...., Ld3 72. Le6, Kb2 73. Lxg4, Kc2 74. Lf5, Kd2 75. Lg4, Lf1 76. Lf5, Lxg2+ 77. Kxg2 Kxe3 en de zwarte pionnen zijn niet meer tegen te houden. Nu het vervolg van de partij. 71...., Ld3, 72. Ld5, Kb2 73. Lc4 Met een schok keer ik terug in de werkelijkheid. De witte loper kan op de diagonaal f1-a6 verhinderen dat zwart zijn loper naar f1 speelt. Ik moest het vanaf hier zelf oplossen.

73., Kc2 74. Lb3+, Kd2 75. Lc4, Ke1 76. Ld5? Nu kan weer 76...., Lf1 niet omdat wit met Lxe4 de pion op g2 dekt. Zwart moet met zijn vingers van e3 en c3 afblijven. Overigens een aardige variant indien wit 76. La6 zou spelen; 76...., Lxa6 77. c4, Lb5 78. cxb5, c4 79. b6, c3 80. b7, c2 81. b8D, c1D 82. Db1 en het pat is onvermijdelijk. De volgende speelwijze was hiertegen mogelijk:

A) 76. La6, c4 77. Lxc4, Kf2 78. Ld5 en wit houdt remise.

C) 76. La6, Lc2 77. Lf1, Ld1 78. c4, Lf3 en zwart wint.

76...., Ke2 77. Le6, Kf2 78. Lc4, Ke1 79. Ld5?, Le2! Dan maar zo. Het offer op g2 kan ook via veld f3.

80. Lxe4, Kf2 81. c4, Lf3 en wit geeft op.

Willem Broekman

DE PAIKLUCHT of WAT IN ONS COMPETITIESTEEEM KAN GEBEUREN

Op 15 maart 1994 speelden ondergetekende en Willem Broekman voor de zoveelste maal tegen elkaar. Dat werd een curieuze partij vanwege het slot. Dus als je wilt weten hoe dat er uit ziet: sla de rest over en kijk meteen aan het eind van de partij. De partij is overigens best aardig en daarom geef ik hem in zijn geheel. Het is naar mijn mening een typisch voorbeeld van een clubpartij. Niet zo goed, nogal wat taxatiefouten, maar wel spannend. De spelers hebben er genoeg aan beleefd en dat is ook wel eens anders. Daar gaat-ie dan.

WIT: Willem Broekman

ZWART: Jan Kalkwijk

1. d2-d4 f7-f5

2. e2-e4

Ik wilde eigenlijk niet ingaan op het vertrouwde spelletje van Willem en dacht laten we eens Hollands spelen. Dat speel ik anders nooit, maar een aantal standaardpatronen ken ik wel. Dat moet wel, als je met wit vaak met c2-c4 opent. Dit gambiet, het Stauntongambiet kende ik echter in het geheel niet! Dat werd dus improviseren, maar het vervolg is eigenlijk één van de standaardvarianten. Door gebrek aan kennis van de opening gaat zwart naderhand toch de fout in.

2. f5xe4
 3. Pb1-c3 Pg8-f6
 4. Lc1-g5 c7-c6
 5. f2-f3 d7-d5
 6. Dd1-d2

Wit weet het hier blijkbaar ook niet zo goed meer. Mijn theorieboek (Taimanov) gaat door met 6.fe4,de4 7.Lc4,Lg4 8.Dd2,Pbd7 9.h3,Lh5 10.Pe2,Pb6 11.Lb3,Pd5 12.Pd5,Pd5 13.O-O en zwart kan de pion e4 niet meer houden. Wit staat beter.

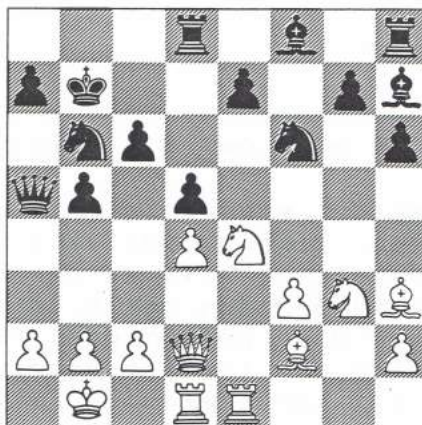
De tekstzet geeft zwart de gelegenheid de gambietpion te behouden.

6. Lc8-f5
 7. O-O-O Pb8-d7
 8. Pg1-e2 e4xf3
 9. g2xf3 h7-h6
 10. Pe2-g3 Lf5-h7

Zwart stond hier voor een moeilijke beslissing. De vraag is of hij de loperdiagonaal c8-h3 moet vasthouden door de loper te verdedigen met e7-e6 of de tekstzet. In het eerste geval had een vervolg kunnen zijn 10. ...e6 11.Pf5,ef5 12.Te1,Kf7 13.Le3,g6 14.Lh3,Pb6 15.Dg2,Ld6 16.Thg1,Dg8 en wit heeft een comfortabele aanvalsstelling, maar het is nog niet zo duidelijk hoe hij zijn voordeel kan verzilveren. Uiteindelijk staat hij nog steeds een pion achter. In ieder geval ziet dit er voor zwart beter uit dan wat er volgt. Zwart heeft al spoedig spijt van 10. ...,Lh7.

11. Lg5-e3 Dd5-a5
 12. Lf1-h3 b7-b5
 13. Kc1-b1 O-O-O

Zwart begint bij gebrek aan beter maar wat te rommelen op de damevleugel. Erg overtuigend ziet het er echter niet uit.

14. Th1-e1 Kc8-b7
 15. Le3-f2 Pd7-b6
 16. Pc3-e4!

Zwart heeft door zijn 15e zet gelegenheid geschapen voor deze manoeuvre. De dames afruilen leidt tot een stelling waar voor zwart alle muziek uit is en het afwikkelen naar winst door wit lijkt niet al te moeilijk. Zwart besluit daarom er maar een pion in te steken door:

- 16. b5-b4
- 17. Pe4-c5+ Kb7-a8
- 18. Te1-e6? Td8-d6
- 19. a2-a3 Lh7-g8
- 20. a3xb4 Da5-b5
- 21. Te6xd6? e7xd6
- 22. Pc5-e6? Lg8xe6
- 23. Lh3xe6 c6-c5!
- 24. d4xc5? d6xc5
- 25. b4xc5 Lf8xc5
- 26. Lf2xc5 Db5xc5

Wit is al zijn voordeel kwijt geraakt. Zijn probleem wordt zichtbaar bij zijn 21e zet. Zwart speelt immers ongeveer met 2 stukken minder. Loper f8 en toren h8 zijn voorlopig inactief en daar viel eigenlijk alleen maar iets aan te doen door pion e7 te geven. In hetzelfde patroon vallen de 22e en 24e zet van wit. Zwart lost zijn dubbelpion op. Loper f8 wordt afgeruild en daarna staat zwart zowaar wat beter, want de koningsstelling van wit is nu doelwit van een zwarte aanval. De volgende zetten werden grotendeels afgeraffeld in verband met wederzijdse tijdnood.

- 27. Dd2-d4 Dc5-c6
- 28. Le6-f7 Th8-c8
- 29. c2-c3 Tc8-c7
- 30. Lf7-g6 Tb8-b7
- 31. Kb1-c2 Pb6-c4
- 32. Td1-b1 Dc6-a4+
- 33. Kc2-c1 Tb7-e7
- 34. Pg3-e4! Da4-c6

Het paard nemen ging niet, want dan volgt 35.Dd8+ en wit wint de toren.

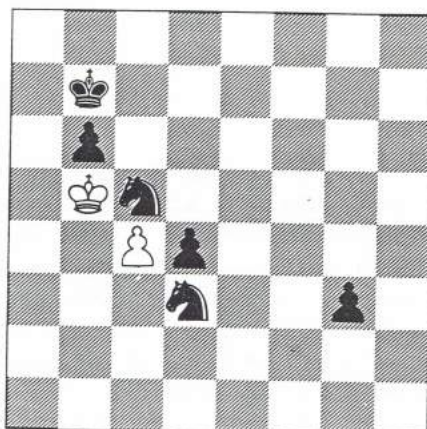
- 35. Pe4-f2 Te7-e1+
- 36. Pf2-d1 Dc6-b6
- 37. Dd4xb6? a7xb6

De 37e zet van wit is de beslissende fout, want daarmee komt veld e5 ter beschikking van het paard op c4. De loper van wit blijkt erg zwak te zijn en de witte koning blijft in de klem zitten. Het vervolg speelt zich ondanks de geringe tijd (beide partijen hadden niet meer dan 10 minuten over op dit moment) min of meer vanzelf.

- 38. b2-b3 Pc4-e5
- 39. Lg6-f5 g7-g6
- 40. Lf5-c8 Ka8-b8
- 41. Lc8-c6 Pe5xf3
- 42. Tb1-b2 Pf6-e4
- 43. Tb2-c2 g6-g5
- 44. La6-d3 g5-g4
- 45. c3-c4 Pe4-c5
- 46. Tc2-c3 d5-d4
- 47. Tc3-c2 Pc5xd3+
- 48. Kc1-b1 Te1xd1+
- 49. Kb1-a2 Td1-d2
- 50. Tc2xd2 Pf3xd2

Hier eindigt mijn notatie. Het partijverloop is na 36e zet niet iets om in te lijsten dus. Het is typerend voor het gerommel waarmee de partijen op de club tegenwoordig worden afgesloten.

Erg bevredigend vind ik dat niet. Wit is have en goed kwijt geraakt en staat 2 paarden en nog een vrijpion achter. Tijd om op te geven dus. Willem denk daar echter wat anders over. Beide spelers hadden nog ongeveer 2 minuten op de klok. Doorrammen derhalve. Dat leidt tot de volgende slotstelling.

In deze stelling geeft Willem op en feliciteert mij met de overwinning. Direct na afloop attendeerde één van de omstanders, Harry Boerkamp, ons er op dat wit in deze stelling PAT staat. Allerbei waren we verbluft; in de tijdnoodfase niet gezien! Daarna kwam de vraag of je in een patstelling wel kunt opgeven. Immers de partij is afgelopen als er pat op het bord komt. Hetzelfde zou zich kunnen voordoen als je je tegenstander mat zet, je je daar niet bewust van bent en opgeeft. Kan dat? Onze wedstrijdleader wist het antwoord niet. Het FIDE-reglement heb ik niet bij de hand, zodat ik het antwoord nog niet heb. Mijn gevoel zegt me, dat de onderlinge overeenkomst (en het opgeven is zoiets) altijd voor gaat.

Een andere puzzle was hoe de witte koning eigenlijk op het veld b5 kon komen, want de zwarte paarden stonden al een tijdje op c5 en d3. De verklaring is, dat in de tijdnoodfase de witte koning gewoon via veld a4 (wat dus niet kon) naar b5 is gelopen. Ook niet gezien! Is het nu zo, dat de partij eigenlijk vervolgd moet worden vanaf het moment dat de onreglementaire zet is gedaan? Het HSB-compettiereglement merkt op, dat onreglementaire zetten (mits opgemerkt tijdens de partij) niet tot verlies leidt, maar de wedstrijdleader kan wel een tijdstraf (bijv. 1-2 minuten) uitdelen. Ik neem maar aan dat de onreglementaire zet ongedaan moet worden gemaakt. De partij was echter afgelopen, zodat correctie mi niet mogelijk lijkt. Dat reconstructie niet mogelijk was doet dan niet terzake. Anders ligt het als de onreglementaire zet wel wordt opgemerkt tijdens de partij, maar vele zetten later dan het moment dat de onreglementaire zet werd gedaan. Dan is er een probleem.

De tijdstraf kan inhouden, dat de speler door zijn vlag gaat. In het HSB-reglement zou dit wel eens teveel gevraagd kunnen zijn van een wedstrijdleader. T.a.v. dat punt moet het reglement naar mijn mening een dwingend karakter krijgen.

Na het nodige gedelibeer liet Willem zich van zijn sportieve kant zien. Hij ging accoord met zijn verlies. En dat was gezien het partijverloop en zijn opgave naar mijn mening een juist besluit!

Jan Kalkwijk

SPELREGELAVONTURENSPELREGELAVONTURENSPELREGEL

Spelregels zijn voor een aantal schakers en bron van voortdurende discussie. Immers als je het niet van je speelsterkte moet hebben dan zoek je naar andere wegen om het punt binnen te halen. Dit stuk geeft geen overzicht van de regels. Enige anekdotes of jurisprudentie zal door elkaar behandeld worden in een willekeurige chaotische volgorde.

Rochade

De rochade moet uitgevoerd worden door eerst de koning te zetten waarna de toren over de koning heen wordt geplaatst. Wordt eerst de toren gezet dan kan de speler een waarschuwing krijgen.

Wordt de rochade uitgevoerd en blijkt deze illegaal te zijn dan moet een andere zet gedaan worden met de koning. Heeft de koning geen mogelijkheden dan hoeft niet gezet te worden door de toren doch dan kan een andere zet gekozen worden.

Promotie

De promotie is pas voltooid als de speler het nieuwe stuk op het bord gezet heeft. Verzuimt hij dit dan kan de arbiter hem waarschuwen of straffen met tijdsvermindering. Als de klok wordt ingedrukt voordat het promotiestuk is geplaatst dan wordt de tijd van de andere speler gecorrigeerd. Is geen promotiestuk voorhanden dan kan de arbiter beide klokken stilzetten. Bij tijdnoodduels zal een en ander veel problemen geven.

Het voltooien van de zet

Een zet is voltooid als het te zetten stuk is losgelaten. Bij promotie indien het promotiestuk is geplaatst. Deze regel geldt ook voor het snelschaken. Een zet moet voltooid worden met het stuk dat aangeraakt is. Zolang het stuk in de hand is kan een andere zet gedaan worden met dit stuk. Zelfs als je schaak geeft, dit zegt doch het stuk niet losgelaten hebt mag je nog een andere zet doen. Bij het promoveren is de zet voltooid indien het promotiestuk is losgelaten. Teksten die een speler uitsprekt doen niet ter zake. Promoveert een speler en zegt hij: 'dame', dan hoeft hij toch niet tot dame te promoveren doch kan hij nog een ander stuk plaatsen. Alleen datgene wat op het bord gebeurt is bepalend. Het doorspelen met een gepromoveerde pion of omgekeerde toren mag dus niet.

Aanraken is zetten

Wordt een stuk doelbewust aangeraakt dan moet ermee gezet worden behalve als de speler van te voren heeft aangekondigd het stuk te zullen aanraken om bv recht te zetten. Raakt een speler een stuk van de tegenstander aan dan moet dit geslagen worden. Raakt een speler meerdere stukken aan dan moet hij de zet uitvoeren met het eerste aangeraakte stuk. Raakt de speler tegelijk een eigen stuk en een stuk van de tegenstander aan dan moet geslagen worden. Is dit onmogelijk dan moet met het eigen stuk gezet worden. Is dit onmogelijk dan moet het aangeraakte stuk geslagen worden. Hier zit duidelijk een maas in de wet die ook niet goed te dichten is. Een speler raakt een stuk van de tegenstander aan. Hij moet dit dus slaan. In een flits ziet hij dat dit slaan niet goed is. Hij raakt direct daarna (in de zelfde flits) een ander eigen stuk aan waarmee het stuk van de tegenstander niet geslagen kan worden. Volgens het reglement moet hij daarna een zet doen met zijn eigen aangeraakte stuk.

Het doelbewuste van het aanraken van het stuk is van belang. Raakt men per ongeluk een stuk aan dan hoeft er niet mee gezet te worden. In de wandelingen bij PROMOTIE is deze regel bekend als de mouwvariant. Wat ook voorgekomen is, is dat een speler met zijn stuk in de hand zag dat er alleen een slechte zet mee gedaan kon worden. Hij ging daarom met het betreffende stuk in zijn koffie roeren alsof hij geheel gedachteloos een en ander uitvoerde. Later claimend dat alles per ongeluk gebeurde.

Bewijsvoering

Beschuldigt de ene speler de andere van vals spel en wordt de arbiter erbij gehaald dan dient de arbiter op basis van bewijzen te beslissen. Blijft het bij het woord van de ene speler tegen de andere dan kan de arbiter niets anders doen dan gewoon door te laten spelen.

Het einde van het spel

Het einde van het spel is van belang. Nadat een spel is beëindigd kan geen klacht meer ingediend worden over iets dat tijdens het spel fout is gegaan. Bij voorbeeld indien met per ongeluk stukken omgooit en deze verkeerd op het bord terug zet. Tijdens de partij kan men klagen en wordt er verder gespeeld vanaf de goede stand. Is deze niet te reconstrueren dan wordt de partij overgespeeld. Is de partij afgelopen dan zijn geen klachten meer mogelijk.

Het spel eindigt door schaakmat of pat. Ook is het mogelijk het spel te beëindigen doordat een der spelers opgeeft of dat remise wordt overeengekomen. Het gebeurde eens dat een speler opgaf door dit op zijn notatiebiljet te schrijven. Zijn tegenstander dacht dat er remise werd gegeven en schreef remise op zijn notatiebiljet. Jurisprudentie: de eerste speler beëindigde de partij door op te geven, alles wat daarna gebeurde is van geen belang. Een speler geeft schaak en zegt schaakmat zonder dat dit zo is. De tegenstander is overdonderd en geeft op. Hij komt er echter even later achter dat hij niet schaakmat stond. Jammer de partij is beëindigd door zijn opgave en blijft geldig.

Nog een geval. Speler A zet zijn tegenstander mat doch ziet dit niet. Zijn vlag valt direkt daarna. Speler A geeft op. Er wordt later geconstateerd dat de stand schaakmat was. Speler B zal dan alsnog verliezen omdat de partij beëindigd werd door het schaakmat. Het opgeven en het vallen van de vlag vond plaats nadat de partij was beëindigd door het mat.

Willem Broekman

NOTEREN TIJDENS TIJDNOOD

Tijdens de wedstrijd De Ooievaar tegen Promotie deed zich een incident voor. Aan het bord van Frank de Hoog waren ca 35 zetten gedaan. De tijdcontrole is bij 40 zetten. De tegenstander had nog minder dan een minuut. Frank had nog ca 7 minuten voor de resterende zetten. Om de tegenstander onder druk te houden zette Frank direkt nadat de tegenstander een zet had uitgevoerd. Op dat moment greep de arbiter in en eiste van Frank dat hij eerst zijn zetten diende te noteren voordat hij een zet uitvoert. Overigens had de tegenstander van Frank de meeste last van dit ingrijpen. In de kommotie die volgde ging hij door zijn vlag heen.

Voor mij is het een en ander aanleiding de situatie uit te diepen aan de hand van het reglement van het schaakspel van de FIDE. Het betreft artikel 13.1 en 13.2

13.1

Dit artikel stelt dat er genoteerd dient te worden, zowel de eigen zetten als die van de tegenstander.

13.2

Dit artikel stelt dat indien door extreme tijdnoed niet genoteerd kan worden minstens het aantal zetten bijgehouden dient te worden. Na het verstrijken van de tijdnoed dienen de zetten alsnog genoteerd te worden. Indien een speler zijn zetten niet heeft genoteerd dan kan hij geen remise claimen met als reden drie maal de zelfde stelling.

Het is aardig een aantal interpretaties op dit reglement door te nemen.

** Het is vrij eerst de zet te noteren en dan pas deze zet uit te voeren of andersom.

** Het is de speler vrij zowel de zet van de tegenstander en de eigen zet tegelijk te noteren. Hij kan dus eerst zetten en dan pas de zet van de tegenstander en de eigen zet noteren. De arbiter mag pas ingrijpen indien er meer dan één zet achterstand is.

** De interpretatie van het begrip extreme tijdnood is voorbehouden aan de arbiter.

** Indien een speler op aangeven van de arbiter weigert te noteren dan verliest hij de partij.

** De speler die zijn notatie herstelt dient dit in zijn eigen tijd te doen. Dienen beide spelers de notatie bij te werken dan wordt de klok van beide spelers even stil gezet.

** Zijn beide spelers het er over eens dat er voldoende zetten gedaan zijn dan kan de notatie bijgewerkt worden. Blijkt dat er onvoldoende zetten gedaan zijn en de vlag is inmiddels gevallen dan verliest degene die door zijn vlag heen is.

** Men hoeft niet met dezelfde hand de klok te bedienen als waarmee men zet.

** Heeft een der speler een handicap (bv een gebroken hand) zodat hij niet kan noteren dan mag deze speler zich hiervoor laten assisteren. De privileges die hij daarmee krijgt gelden ook voor zijn tegenstander.

** Het begrip extreme tijdnood wordt vaak gehanteerd voor de laatste 5 minuten.

** De arbiter mag tijdens tijdnood noteren zodat de spelers later makkelijk kunnen reconstrueren. De arbiter mag niet laten merken dat het vereiste aantal zetten is gedaan. Pas indien één der vlaggen gevallen is dient de arbiter in te grijpen en te controleren of het vereiste aantal zetten is gedaan.

** De speler die door zijn vlag heen is dient, door reconstructie van de zetten die gedaan zijn, aan te tonen dat het vereiste aantal zetten is gedaan. Lukt het hem niet dan verliest hij de partij.

Zoals je ziet valt er heel wat te vertellen naar aanleiding van zo'n klein incident.

Willem Broekman

VINGERWIJZING

Leuk idee: die advertenties in 'New In Chess Magazine' voor de verkopers van het tijdschrift in de verschillende wereldsteden. Een paar weken geleden moest ik voor het werk naar Praag en net voor mijn vertrek viel het tweede nummer van '94 in de bus. In het vliegtuig bladerde ik het door en viel mijn oog op het ingekaderde adres van Bretislav Modr.

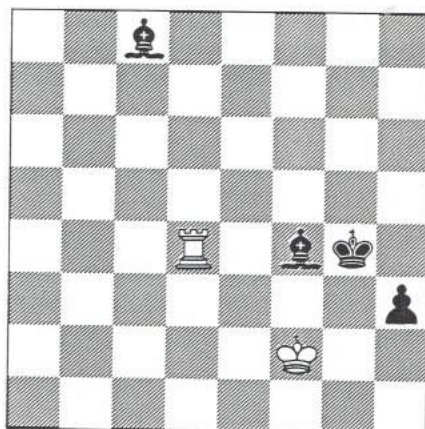
NEW IN CHESS in the Czech Republic Yearbooks Magazine Electronic Chessbooks	Sach Info Bretislav Modr Nádražní 15 15000 Praha 5 Phone / Fax: 2 - 547106
---	--

Hoewel bijgeloof mij vreemd is, heb ik dit toch als een fingerwijzing beschouwd. Ik nam mij voor, zo gauw dat mogelijk was, op zoek te gaan naar Nádražni nummer 15. Die gelegenheid deed zich voor op een vrijdagmiddag en ik was toen in het gezelschap van een hoofdinspecteur van Scotland Yard, een tolk en een chauffeur. Dat kwam zo: mijn collega en ik hadden samen met de man uit Londen een paar voordrachten gegeven. De organisator van de voordrachten had voor een tolk, een chauffeur en een Mitsubishi-busje gezorgd. Op die bewuste vrijdagmiddag lag mijn collega in bed om even bij te komen van de vermoeienissen. De Engelsman stelde voor om de paar uur die over was te gebruiken voor het doen van inkopen. Hij wilde Boheems glas voor zijn vrouw meenemen en aangezien ik een opdracht van hogerhand had, ging ik graag akkoord. Eerst bezochten we een mooie winkel in een keurige buurt om zijn glaswerk te kopen. De tolk, die van het vrouwelijk geslacht was, hielp hem bij het maken van een verantwoorde keuze. Samen met de chauffeur boog ik mij over de kaart van Praag om Nádražni te lokaliseren. Toen hij hem dichtvouwde putte hij zijn volledige Engelse vocabulaire uit: "No problem!"

Nadat het glaswerk was ingepakt, was het half vijf geworden en begon een wilde tocht door Praag. Op vrijdagmiddag zijn de straten van de stad overvol. Volgens onze tolk omdat iedereen dan zo snel mogelijk naar zijn buitenhuisje wil, om de stad zelf geheel en al aan de toeristen over te laten. Onze chauffeur stelde er blijkbaar een eer in om op de plaats van bestemming te komen zonder één keer in een file te staan. Als hij aan het einde van een straat enkele auto's achter elkaar zag staan, rukte hij onmiddellijk driftig aan het stuur om de eerste de beste zijstraat in te duiken. Het comfort van de passagiers was daarmee slecht gediend en de Engelsman maakte zich zichtbaar zorgen over zijn souvenirs. Ik begon mij af te vragen of het wel verstandig was geweest om op dat moment en met dit gezelschap op bedevaart te gaan. We kwamen allengs in een deel van de stad dat er minder representatief uitzag, hoewel gezegd moet worden dat minder representatief in Praag nog heel acceptabel is. Uiteindelijk waren we in de bewuste straat, maar moesten we nummer 15 nog zien te vinden. Dat viel niet mee. Ten einde raad parkeerden we ons busje, lieten de hoofdinspecteur erin achter met zijn glaswerk, en gingen te voet verder. Na enige omzwervingen vonden we nummer 15, maar tot onze verbazing bleek daarin een winkel met stofzuigers en koelkasten gevestigd te zijn. In de winkel had men geen idee wat wij zochten, een schaakboekwinkel was er in deze omgeving niet. Duidelijkheid ontstond ineens toen de naam van Bretislav Modr viel. "Oh, maar die woont hierboven," riep de jongedame die ons te woord stond. En terwijl ze die woorden uitsprak, wees ze enthousiast naar buiten. De genoemde persoon kwam toevallig net langs. Bretislav bleek een slordig geklede, vriendelijke man, die ik op ongeveer veertig schatte. Hij moest erg lachen om het verhaal dat de tolk hem vertelde. Neen, hij had geen winkel, maar we moesten maar even met hem mee naar boven gaan, hij had nog wel een paar oude schaakboeken. Onze komst bleek een grote verrassing voor mevrouw Modr. Zij verontschuldigde zich voor de staat waarin haar huis verkeerde, ze was net teruggekeerd van haar werk. Ik vernam deze boodschap overigens pas later via de tolk, toen we weer aan de terugtocht bezig waren. We werden aan een keukentafel neergezet en onze gastheer begon uit een achterkamertje oude schaakboeken aan te slepen. De keukentafel lag al snel vol en ik kreeg de indruk dat hij nog veel meer had. Hij deed dus wel 'iets' met boeken, maar bracht ze vooral via stands bij schaakwedstrijden aan de man. Daarnaast gaf hij zelf een schaaktijdschrift uit. Als ik alleen was geweest had ik het waarschijnlijk wel een paar uur uit kunnen houden, voor de taalbarrière hadden we vast een oplossing gevonden. Door de aanwezigheid van de tolk en de chauffeur, en vooral door de wetenschap dat in de auto nog iemand zat te wachten, begon ik mij echter steeds meer gegeneerd te voelen. Haastig kocht ik daarom een paar boeken en nam afscheid. In de auto legde de tolk mij uit dat we net een typisch Tjechisch tafereeltje hadden aanschouwd. Het kostte mij enige moeite erachter te komen wat ze daarmee bedoelde en ik weet nog niet zeker of dat wel echt gelukt is. Dingen die we gewend zijn te suggereren in plaats van ze uit te spreken, zijn nu eenmaal moeilijk te vertalen. Als ik het goed begrepen heb, bedoelde zij met een typisch Tjechisch tafereeltje de aanblik van een pechvogel die er het beste van maakt en er bovendien vrolijk bij blijft.

Ik legde haar uit dat ze zich vergiste. Wat ze gezien had was iemand die permanent zijn intrek had genomen in de schaakwereld. Hetzelfde tafereel kun je in Amsterdam, New York en waarschijnlijk in alle wereldsteden aanschouwen, als je de weg maar weet. Overal zijn ze te vinden: goede schakers, maar niet goed genoeg om echt professional te zijn. Door hier en daar wat bij te verdienen of een aardige vrouw te trouwen, slagen zij erin bijna al hun tijd te besteden aan wat ze het liefste doen: schaken en de dingen die daarmee verband houden, zoals een stukje schrijven voor de krant en een beetje handelen in boeken en andere attributen. Onze tolk leek mij niet overtuigd. Waarschijnlijk prefereerde ze haar interpretatie van de feiten. Vreemd is dat wel, de beelden die mensen hebben van hun eigen volk zijn misschien nog wel hardnekkiger dan de vooroordelen van andere volken. Mij past enige voorzichtigheid want ik ken pas een paar Tjechen, maar het lijkt wel of ze zichzelf graag zien als een volk van vriendelijke pechvogels. Een beeld dat met de creatie van de brave soldaat Schweijk tot kunst verheven is.

Op het eerste gezicht werd dat beeld bevestigd door een boekje dat ik van Bretislav kocht. Het bevat de partijen die gespeeld werden in het toernooi dat in 1954 in Praag en Mariánské Lázně werd gehouden. In de eerste ronde overkwam een Tjechische vertegenwoordiger, met zwart spelend, het volgende.

Dit is de stelling na de 88e zet van zwart, die glad gewonnen staat. Het ging als volgt verder: 89 Tb4, La6 90 Kg1, Le2 91 Tb2, h2 ?? 92 Kh1, Lf3 93 Tg2! en remise gegeven. Als zwart de toren slaat, komt hij een loper en een pion voor te staan. Toch kan hij niet winnen, omdat wit zijn koning in de hoek laat opsluiten en die is er niet meer uit te krijgen. Als hij niet slaat, is het pat.

Vreselijk! Het zou niet verbazen als de zwartspeler hierna geen punt meer zou hebben gescoord. Daarmee zou pas echt bevestigd worden dat Tjechen het ongeluk aantrekken. Maar het ging anders. De aanvoerder van de zwarte stukken heette Pachman, en misschien heeft hij dit ongelukje ook wel als een fingerwijzing beschouwd. Hij rechtte zijn rug en won het toernooi uiteindelijk met een half punt voorprong op Szabo, geen geringe prestatie.

19-4-'94

frits hoorweg
badu